

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL
ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF CARDINAL STEFAN
VYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2019**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 09.09 – 21.09.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. — Варшава, 2019. — 147 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією — Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

Данилюк М. М.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ ТА
НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 38**

Дончевська Р. С., Бабій О. В.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ КНТЕУ 42**

Завада О. О., Каліненко О. С.

САМОПЛАГІАТ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 45

Каламбет Я. І.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ VS НЕЧЕСНІСТЬ В СЕРЕДОВИЩІ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ 48**

Кириченко І. І., Кириченко М. Л.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ВИКЛИК СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ
ОСВІТІ 52**

Клименко О. В.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В
НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ
О. О. БОГОМОЛЬЦЯ..... 56**

Коваленко О. О.

**СПОСОБИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ І ПРАВИЛ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗВО УКРАЇНИ..... 59**

Ковцур К. Г., Птиця Г. Г.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
СЕРЕД СТУДЕНТІВ ХНАДУ 62**

Корносенко О. К., Зайцева Ю. В., Донець О. В.

**АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
МАГІСТРАНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 66**

Курасова А. А.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ СТУДЕНТСЬКИХ
РЕАЛІЙ 74**

Кучеренко І. І.

ВИКОРИСТАННЯ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ .. 77

Кушинська М. Є.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ..... 82

2. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 117 с. — ISBN 978-966-97569-2-3.

3. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд / автори-укладачі: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CDROM). — 36 с. — ISBN 978-966-97569-5-4.

4. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] / В. Сацик. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>.

*Данилюк М. М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ — ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Усього два роки як, із затвердженням нових Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та інших державних документів, що регулюють етичні основи дослідницької та освітньої діяльності, у наше життя почало входити поняття

«наукова доброчесність» — сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1]. Чи було це поняття кардинально новим для української науки? Чи готовою виявилася наукова спільнота до його інтегрування та втілення у життя? Якою буде доброчесність в Україні? Ці питання турбують сьогодні як окремих вчених, так і наукові лабораторії і дослідницькі інститути.

Важливо зазначити, що власне категорія «доброчесність» як висока моральна вимога до фізичної складової життя, утримання тіла та духа у чистоті, є природним для української культури і тісно пов'язане із сенсом буття. Видатний український філософ Г. Сковорода образно схарактеризував цей зв'язок таким чином: «поки людина шанує чесноту, доти в її душі панує любов, злагода, і ця любов зростає, подібно до того, як дерево з роками росте і стає сильнішим за смерть» [2]. Отже, близькою і зрозумілою для українців є думка, що доброчесність забезпечує гармонію і розвиток тієї сфери, де вона впроваджується і підтримується. Чому ж сьогодні реалізація принципів доброчесності у науку і освіту часто зустрічає не лише не розуміння але й виховний і відкритий опір?

Відповідь полягає у вивченні чинників сучасного світу, що формують людину як науковця. Відкритий інформаційний простір забезпечує безбар'єрність освітнього та наукового контенту, його легку доступність. Разом з тим, в Україні існує проблема латентності та обмеженості авторського права, низької культури посилань та цитування у науковому світі, що уможлиблює використання майже будь-якої інформації як «своєї». Ще у шкільні та студентські роки людина апробує можливість легко скористатися чужою думкою, видаючи її за власну, створювати тексти псевдонаукового характеру, фальсифікуючи данні досліджень, копіюючи результати авторського аналізу та посилання на джерела, цитовані у різноманітних наукових працях тощо. Отримуючи від педагога позитивну оцінку такої діяльності молода людина

переконається в успішності такої навчальної стратегії, а загальний не добродесний підхід до освіти закріплюється у вигляді фальсифікації, фабрикації, обману, списування, хабарництва й у майбутньому репродукується людиною в її освітній і науковій діяльності.

Враховуючи кількість і різноманітність випадків не добродесності у системі освіти України, її латентний характер і «зручність» для багатьох людей, які навчаються і працюють у різних галузях та на різних рівнях, необхідно наголосити, що важливим питанням сьогодення стає упровадження педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками в свою діяльність принципів академічної добродесності. Серед таких принципів наріжним є уникання академічного плагіату – привласнення ідей чи текстів іншого авторства у вигляді дослівного копіювання, запозичення значних частин тексту, положень, ідей, перефразування, повторного використання власного тексту тощо. Для дотримання принципів академічної добродесності необхідно працюючи з інформацією, у разі використання ідей, тверджень, відомостей ретельно робити посилання на джерела, поважати авторське право, дотримуватися принципу достовірності у процесі інтерпретації фактів або надаючи інформацію про власні наукові чи творчі здобутки.

Слід зазначити, що окремі заходи у впровадженні академічної добродесності у галузь освіти і науки не можуть дати системного ефекту, необхідною є цілісна політика академічної добродесності як основа роботи закладів освіти та наукових установ. Політика академічної добродесності має бути результатом зусиль усього колективу закладу, народженою у результаті діалогу, визнання помилок та ризиків щодо її впровадження, розуміння того, що заради якості доведеться пожертвувати кількістю, що навіть «зручні» для усіх причини і чинники недобродесних практик необхідно виявляти та усувати.

Добродесність має стати і стає основою освітньої і наукової діяльності. Відбувається це поступово і не так легко. Суттєвим ресурсом академічних установ на цьому шляху є громадський сектор, що набуває потужності в Україні. Серед громадських активностей, що здійснюють суттєвий вплив на питання

впровадження академічної доброчесності у тому числі й у ХНПУ імені Г. С. Сковороди, викладачем якого я є, – Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project (SAIUP) — проект сприяння академічній доброчесності в Україні [3].

Завдяки співпраці SAIUP та закладів вищої освіти відбуваються системні зміни в освіті, забезпечується відновлення іміджу вітчизняних закладів вищої освіти. У ХНПУ імені Г. С. Сковороди було реалізовано усі елементи просвітницької кампанії щодо академічної доброчесності: науково-педагогічні співробітники прослухали практичний навчальний курс, ознайомилися з міжнародними практиками підтримання доброчесності, долучилися до розробки нормативної бази закладу вищої освіти (кодексу честі) і планування організаційних заходів. Вже декілька років в університеті проводяться семінари для аспірантів і молодих викладачів щодо навчання академічному письму, запобігання плагіату, використання програмних засобів для його виявлення, а з цього року впроваджено також курс «Академічне письмо та доброчесність» або його модулі для бакалаврів усіх спеціальностей, починаючи з першого року навчання. Сьогодні викладачі і студенти університету стають учасниками багатьох наукових заходів, дискусій, обговорень щодо принципів і правил академічного письма, авторами досліджень, ініціаторами впровадження положень академічної доброчесності у студентське життя.

Вважаємо, що для забезпечення імплементації принципів академічної доброчесності в освітньому та науковому середовищі необхідно продовжувати просвітницьку роботу щодо формування нового покоління науковців, для яких звичною є робота, побудована на нових академічних засадах, що орієнтуються на європейські академічні цінності і понад усе цінують імідж української науки. Важливим на цьому шляху є дотримання принципу наступності охоплення доброчесністю усіх освітніх ланок, формування в Україні якісної конкурентоспроможної системи вищої освіти на засадах доброчесності, що

забезпечить тривалий позитивний результат, ґрунтований на суттєвих змінах в академічному середовищі та суспільстві у цілому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Сковорода Г. С. Твори в двох томах, Т. 2 / Г. С. Сковорода. — Київ : АН УРСР, 1961. — 255 с.
3. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.americancouncils.org.ua>.

*Дончевська Р. С.,
доцент Київського національного торговельно-економічного університету
Бабій О. В.,
доцент Київського національного торговельно-економічного університету*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ КНТЕУ

Одним із пріоритетів сучасної української освіти та науки є політика щодо академічної доброчесності. Від обізнаності та компетентності фахівців, учасників освітнього та наукового процесів, значною мірою залежить успіх розбудови доброчесної академічної спільноти в Україні [1].

Академічна доброчесність, як певний суспільний ідеал, повинен протидіяти надмірній комерціалізації університетів, їх інтенсивній бюрократизації, які руйнують не лише спроможність виконати свою соціальну місію, але й логіку їх існування. Порушення принципів академічної взаємодії та корпоративної солідарності і довіри, скорочення професійних кадрів, низька зацікавленість в активній діяльності академічної спільноти — все це стає наслідком обмеженості автономності академічного простору [2].

В Законі України «Про освіту» зазначено, що «академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та